

- 10) मृदंगाची लांबी पखवाजाच्या तुलनेत ---- असते.
 अ) कमी ब) जास्त
 क) सारखीच ड) यापैकी नाही
- 11) तबला या वाद्याला किती गठ्ठे असतात.
 अ) 8 ब) 9
 क) 10 ड) 12
- 12) 'नाट्यशास्त्र' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) शारंगदेव ब) भरतमुनी
 क) मतंगमुनी ड) सहदेव
- 13) खालीलपैकी कोणत्या वाद्याची रचना तबला या वाद्याप्रमाणेच आहे.
 अ) ढोलकी ब) ढोलक
 क) डफ ड) संबळ
- 14) तबला/पखवाज हे वाद्य ---- या वाद्यांच्या भागापासून बनले?
 अ) त्रिपुष्कर ब) खोल
 क) मादल ड) डफ
- 15) वाद्य वर्गीकरणाचे 4 प्रकार तत् वाद्य, सुषीर वाद्य, अवनद्ध वाद्य आणि ----.
 अ) तंतु वाद्य ब) वायु वाद्य
 क) घन वाद्य ड) यापैकी नाही
- 16) 'तबल' या शब्दाचा अर्थ काय आहे?
 अ) तबला ब) मादल
 क) पखवाज ड) नगारा

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) 'तबल' या शब्दाचा अर्थ
 ब) तबल्याची रचना
 क) तबल्याची एकुण घराणी व त्यांचे संस्थापक
 ड) 'तबला' शब्द उत्पत्ती
 इ) एकमुखी, द्विमुखी, बहुमुखी वाद्य
 ई) तबला वादनाचे वर्ण

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) अवनद्ध वाद्य म्हणजे काय? ते सांगून कोणत्याही 4 अवनद्ध वाद्यांविषयी माहिती द्या.
 ब) तबला वादनाच्या कोणत्याही दोन घराण्याची वादनशैली लिहा.
 क) तबल्याचे सचित्र वर्णन करा.
 ड) वाद्य वर्गीकरण या वर सोदाहरण माहिती द्या.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

- अ) प्राचीन ते आधुनिक काळामध्ये झालेले बदल याविषयी सविस्तर वर्णन करा.
 ब) त्रिपुष्कराचा उगम, भाग, निर्माते तसेच त्यापासून निर्माण झालेली वाद्य या विषयी सविस्तर वर्णन करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

16

तबला या वाद्याचा उगम, उत्पत्ती, इतिहास आणि विकास यावर सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
History of Tabla / Pakhavaj

Day & Date: Monday, 13-02-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) Some scholars believe that the Tabla originated in India from three cultures namely Mesopotamian, Sirian and _____ respectively.
  - a) Rashian
  - b) Arabian
  - c) Christian
  - d) African
- 2) Tripushkar instrument is made from _____.
  - a) Iron
  - b) Stone
  - c) Soil
  - d) Glass
- 3) How many Gharana's in Tabla Vaadan?
  - a) 5
  - b) 8
  - c) 7
  - d) 6
- 4) Pakhawaj is _____ instrument.
  - a) Ekmukhi
  - b) Dwimukhi
  - c) Bahumukhi
  - d) Samukhi
- 5) The Legendry Artist Pt. Kishan Maharaj was _____ player.
  - a) Table
  - b) Sitar
  - c) Mridangam
  - d) Veena
- 6) _____ is main Gharana's of Tabla.
  - a) Delhi
  - b) Banaras
  - c) Lacknow
  - d) Ajrada
- 7) What language is the word 'Tebul' originally from?
  - a) Latin
  - b) Arab
  - c) French
  - d) Farsi
- 8) 'Flute' is _____ instrument.
  - a) Sushir (String)
  - b) Ghan
  - c) Tantu
  - d) Avanaddha
- 9) Tabla and _____ are two parts of Tabla.
  - a) Duff
  - b) Chhanni
  - c) Dagga
  - d) None of the above
- 10) Length of Mridanga compared to Pakhwaj is _____.
  - a) Short
  - b) Long
  - c) Same
  - d) None of the above
- 11) How many Gattha's in Tabla?
  - a) 8
  - b) 9
  - c) 10
  - d) 12
- 12) Who is the writer of 'Natyashastra'?
  - a) Sharangdev
  - b) Bharatmuni
  - c) Matang
  - d) Sahdev

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Notation System of the Tal

Day & Date: Tuesday, 14-02-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) कोणत्या ताललिपीमध्ये प्रत्येक खंडानंतर '।' चिन्ह देतात?
अ) पं. पलुस्कर
ब) पं. भातखंडे
क) दोन्ही
ड) यापैकी नाही
- 2) पं. पलुस्कर ताललिपीमध्ये टाळी दर्शविण्यासाठी ——— अनुक्रमांक लिहीला जातो.
अ) टाळीचा
ब) मात्रेचा
क) खंडाचा
ड) यापैकी नाही
- 3) खालीलपैकी कोणती मात्रा पं. पलुस्कर ताललिपीत लिहीता येत नाही?
अ) 1/7
ब) 1/8
क) 1/3
ड) 1
- 4) पंजाबी तालाचा काल कोणत्या मात्रेवर आहे?
अ) 8
ब) 9
क) 10
ड) यापैकी नाही
- 5) पं. पलुस्कर ताललिपीनुसार रूपक तालाच्या पहिल्या मात्रेवर ——— हे चिन्ह येईल?
अ) |
ब) 9
क) X
ड) U
- 6) झपतालाची तिसरी टाळी कोणत्या मात्रेवर येईल?
अ) 7 व्या
ब) 8 व्या
क) 9 व्या
ड) यापैकी नाही
- 7) पं. पलुस्कर ताललिपीमध्ये एका पेक्षा अधिक लघुअक्षरे लिहण्याकरता 'U' हे चिन्ह वापरतात, हे विधान योग्य की अयोग्य?
अ) अयोग्य
ब) सांगता येत नाही
क) योग्य
ड) दोन्ही
- 8) कोणत्या ताललिपीमध्ये '।' चिन्ह आवर्तनाच्या शेवटी देतात?
अ) पं. पलुस्कर
ब) पं. भातखंडे
क) दोन्ही
ड) यापैकी नाही

- 9) पं. पलुस्कर ताललिपीनुसार तिलवाडाच्या तिसऱ्या टाळीवर कोणता अंक लिहीला जाईल?
 अ) 5 ब) 9
 क) 13 ड) 3
- 10) कालासाठी पं. पलुस्कर ताललिपीतील चिन्ह कोणते?
 अ) X ब) +
 क) O ड) 9
- 11) 1/5 मात्रा दर्शविण्याकरता पं. पलुस्कर ताललिपीतील चिन्ह कोणते?
 अ) 2 ब) U
 क) O ड) चिन्ह नाही
- 12) अक्षराखाली मात्रेचा अनुक्रमांक कोणत्या ताललिपीत दाखवतात?
 अ) पं. भातखंडे ब) पं. पलुस्कर
 क) दोन्ही ड) यापैकी नाही
- 13) खालीलपैकी कोणता रचनाप्रकार पं. पलुस्कर ताललिपीत लिहण्याकरता कित्पट असू शकतो?
 अ) तुकडा ब) ठेका
 क) किस्म ड) मुखडा
- 14) प्रत्येक खंड अवग्रह 'S' या चिन्हाने संपणारा ताल कोणता?
 अ) अध्या ब) पंजाबी
 क) तिलवाडा ड) यापैकी नाही
- 15) एका मात्रेत एक लघुअक्षर दाखवण्याकरता पं. पलुस्कर ताललिपीतील चिन्ह कोणते?
 अ) — ब) O
 क) 2 ड) यापैकी नाही
- 16) पं. पलुस्करांचे पूर्ण नाव काय होते.
 अ) पं. विष्णु दिगंबर पलुस्कर ब) पं. विष्णु नारायण पलुस्कर
 क) पं. विनायक दिगंबर पलुस्कर ड) यापैकी नाही

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) पं. भातखंडे ताललिपी – ताल तिलवाडा एकगुण व दुगुण
 ब) पं. पलुस्कर ताललिपीनुसार सम, काल, खंड, टाळी व मात्रा या चिन्हांची माहिती
 क) ताल – रूपक दुगुण व चौगुण (पं. पलुस्कर ताललिपी)
 ड) ताल – झपताल दुगुण व तिगुण (पं. भातखंडे ताललिपी)
 इ) ताल तीनताल दुगुण (पं. पलुस्कर ताललिपी)

- प्र.3 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) पं. पलुस्कर ताललिपी – गुण व दोष
ब) ताल तिलवाडा – संपूर्ण माहिती आणि एकगुण, दुगुण (पं. पलुस्कर ताललिपी)
क) पं. भातखंडे ताललिपी – गुण व दोष
ड) ताल – तीनताल एकगुण, दुगुण, तिगुण व चौगुण
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- ताल झपतालामध्ये एक कायदा, 3 पलटे व तिहाई (पं. भातखंडे ताल लिपी)
किंवा
ताल – झपताल एकगुण, दुगुण, तिगुण व चौगुण (पं. पलुस्कर ताललिपी)
- प्र.5 पं. भातखंडे व पं. पलुस्कर ताललिपीतील फरक सोदाहरण सविस्तर लिहा. 16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Notation System of the Tal

Day & Date: Tuesday, 14-02-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) In which Taal Notation System, the sign 'l' is given at the end of Khand?
  - a) Pt. Paluskar
  - b) Pt. Bhatkhande
  - c) Both
  - d) None of above
- 2) In Pt. Paluskar Taal lipi, for indicating Taali of which serial number is given?
  - a) Taali
  - b) Matra
  - c) Khand
  - d) None of above
- 3) For which Matra, there is no sign available in Pt. Paluskar Taal lipi.
  - a) 1/7
  - b) 1/8
  - c) 1/3
  - d) 1
- 4) On which matra, there is Kal of Punjabi Tal?
  - a) 8
  - b) 9
  - c) 10
  - d) None of above
- 5) According to Pt. Paluskar Taal lipi, which sing comes on first matra of Rupak Tal?
  - a)
  - b)
  - c)
  - d)
- 6) On which matra, there will be third Taali of Zhaptal?
  - a) 7th
  - b) 8th
  - c) 9th
  - d) None of above
- 7) The sign is used for writing the syllables more than one in Pt. Paluskar Taal Lipi. This statement is True or False.
  - a) False
  - b) Can Not explain
  - c) True
  - d) Both
- 8) In which Taal lipi, the 'l' sign is given at the end of cycle?
  - a) Pt. Paluskar
  - b) Pt. Bhatkhande
  - c) Both
  - d) None of above
- 9) According to Pt. Paluskar Taal Lipi, which digit comes on third Taali of tilwada?
  - a) 5
  - b) 9
  - c) 13
  - d) 3
- 10) Which Sign is used for 'Kal' in Pt. Palusakar Lipi?
  - a)
  - b)
  - c)
  - d)

- 11) The sign for indicating 1/5 matra in Paluskar system is _____?
 a) b)
 c) d) No sign
- 12) In which Taal system the serial number of 'matra' is given at below of the Bol?
 a) Pt. Bhatkhande b) Pt. Paluskar
 c) Both d) None of above
- 13) Which of the following is one of the difficult to write in Pt. Paluskar Lipi?
 a) Tukada b) Theka
 c) Kisma d) Mukhada
- 14) Which Taal, ends with its Khand by 's' sign?
 a) Aaddha b) Punjabi
 c) Tilwada d) None of these
- 15) For writing one syllable in one matra, the sign of Pt. Paluskar Taal Lipi is _____?
 a) b)
 c) d) None of above
- 16) What is the full name of Pt. Paluskar?
 a) Pt. Vishnu Digambar Paluskar
 b) Pt. Vishnu Narayan Paluskar
 c) Pt. Vinayak Digambar Paluskar
 d) None of above

Q.2 Write Short Notes. (Any Four)

16

- a) Taal Tilwada - Ekgun & Dugun (Pt. Bhatkhande)
 b) The signs & information about Sam, Kal, Khand, Tali & Matra according to Pt. Paluskar lipi
 c) Taal - Rupak Dugun & Chauguh (Pt. Palusakar Lipi)
 d) Taal – Zhaptal Dugun & Tigun (Pt. Bhatkhande)
 e) Taal – Teental Dugun (Pt. Paluskar Taal Lipi)

Q.3 Write in Details. (Any Two)

16

- a) Pt. Paluskar Taal lipi – Advantages & Disadvantages.
 b) Taal tilwada – Information & Ekgun, Dugun (Pt. Paluskar Taal lipi).
 c) Pt. Bhatkhande Taal Lipi - Advantages & Disadvantages.
 d) Taal – Teental Ekgun, Dugun, Tigun, Chaugun.

Q.4 Write in Details. (Any One)

16

Kayda in Zhaptal with 3 Paltas & Tihai. (P. Bhatkhand Taal lipi)

OR

Taal Zhaptal Ekgun, Dugun, Tigun & Chaugun. (P. Paluskar Taal lipi)

Q.5 Distinguish between Pt. Bhatkhande & Pt. Paluskar Taal lipi with suitable examples. Write in detail.

16

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Introduction of Gharanas & Composition in Solo Tabla/Pakhavaj

Day & Date: Wednesday, 15-02-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) बाजाचे मुख्य प्रकार किती?

अ) 4	ब) 3
क) 5	ड) 2
- 2) 'किनार का बाज' म्हणून कोणता घराणा ओळखला जातो?

अ) बनारस	ब) लखनऊ
क) फरुखाबाद	ड) दिल्ली
- 3) 'लंबछत गत' कोणत्या घराण्यात वाजवल्या जातात?

अ) फरुखावाद	ब) अजवाडा
क) पंजाब	ड) दिल्ली
- 4) पं. सामता प्रसाद गुदई महाराज कोणत्या घराण्याशी संबंधीत होते?

अ) दिल्ली	ब) लखनऊ
क) पंजाब	ड) बनारस
- 5) सर्व घराण्यातील आद्य घराणे म्हणून कोणता घराणा ओळखला जातो?

अ) दिल्ली	ब) बनारस
क) फरुखावाद	ड) अजराडा
- 6) 'धाती धागे नधा तीरकीट धाती धागे तीनाकीना' हा कायदा प्रामुख्याने कोणत्या घराण्यात वाजवला जातो?

अ) बनारस	ब) दिल्ली
क) लखनऊ	ड) पंजाब
- 7) पं. किशन महाराज कोणत्या घराण्याशी संबंधीत होते?

अ) बनारस	ब) दिल्ली
क) लखनऊ	ड) पंजाब
- 8) उ. अमीर हुसैन खाँ साहब कोणत्या घराण्याशी संबंधीत होते?

अ) दिल्ली	ब) फरुखाबाद
क) अजराडा	ड) लखनऊ

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **16**
तबला वादनातील कोणत्याही दोन घराण्याचे संस्थापक वैशिष्ट्ये, कलावंत, आणि प्रचार
इ. विषयी माहिती लिहा.
- किंवा**
- फरूखाबाद घराण्याचा एक कायदा, 5 पल्टे व तिहाई सहीत लिहा.
- प्र.5** बाज आणि घराणा या विषयी सविस्तर माहिती लिहा. **16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Introduction of Gharanas & Composition in Solo Tabla/Pakhavaj

Day & Date: Wednesday, 15-02-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 70

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice question:

16

- 1) How many main types of baaj?

a) 4	b) 3
c) 5	d) 2
- 2) Which Gharana is known by 'kinar ka baaj'

a) Banaras	b) Lakhnaw
c) Farukhabad	d) Delhi
- 3) Which Gharana has the feature of 'Lambchhad Gat'?

a) Farukhabad	b) Ajarada
c) Panjab	d) Delhi
- 4) Pt. Saamta Prasad Gudai Maharaj was belongs to _____ Gharana.

a) Delhi	b) Lakhnaw
c) Panjab	d) Banaras
- 5) Which gharana is known as main Gharana from all Gharana?

a) Delhi	b) Banaras
c) Farukhabad	d) Ajarada
- 6) The kayda 'Dhati Dhage nadha Tirkat Dhati Dhage Tinakina' is used to play in _____.

a) Banaras	b) Delhi
c) Lakhnaw	d) Panjab
- 7) Pt. Kishan Maharaj was belongs to _____ Gharana?

a) Banaras	b) Delhi
c) Lakhnow	d) Panjab
- 8) Ustad Amir Hussain khan Saahab belongs to _____ Gharana.

a) Delhi	b) Farukhabad
c) Ajarada	d) Lakhnow
- 9) Who is the founder of Lakhnow Gharana?

a) Pt. Ram Sahay	b) Lala Bhawnidas
c) Miya Bakhshu ji	d) Haji Vilayet Ali
- 10) To play Kayda without separating the part of khali and which is involved in main kayda this is the feature of _____ Gharana.

a) Banaras	b) Farukhabad
c) Ajarada	d) Delhi

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
History of Other Percussion Instruments

Day & Date: Wednesday, 22-02-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

16

- 1) टी. एन मुखर्जी अनुसार मृदंगाची लांबी पखवाजाच्या तुलनेत — असते.
 अ) कमी
 ब) जास्त
 क) सारखीच
 ड) यापैकी नाही
- 2) ढोलकी हे वाद्य प्रामुख्याने कोणत्या गीत प्रकाराच्या साथीसाठी वाजवले जाते?
 अ) कव्वाली
 ब) गझल
 क) लावणी
 ड) भजन
- 3) 'टुटा तब भी बोला' ही कथा कोणत्या वाद्याच्या संदर्भात आहे?
 अ) पखवाज
 ब) नगारा
 क) ढोल
 ड) ताशा
- 4) 'कोया' ढोल कोणत्या जमातीमध्ये वाजवला जातो.
 अ) बंजारा
 ब) बंगाली
 क) राजस्थानी
 ड) आदिवासी (ओडीसा)
- 5) 'भूमी दुंदुभी' हे — वाद्य होते.
 अ) धन
 ब) तंतु
 क) सुषिर
 ड) अवनद्ध
- 6) उर्ध्वक व — हे त्रिपुदकराचे दोन भाग आहेत.
 अ) खोल
 ब) आलिंग्य
 क) दर्दर
 ड) पणव
- 7) मृदंगाचे संस्कृत नाव — होते.
 अ) रक्तिका
 ब) मुद्रायन
 क) मृलिका
 ड) यापैकी नाही
- 8) त्रिपुष्कर वाद्याचे निर्माते कोण?
 अ) रामशंकर
 ब) हरिदास
 क) स्वाती
 ड) यापैकी नाही
- 9) 'ढोलक' या वाद्यावर प्रभुत्व असणारे आणि त्याचा प्रचार व प्रसार करणारे कलावंत — होते?
 अ) शफाकत अहमद अली
 ब) हजरत खुसरो
 क) उ. हबीबुद्दीन खाँ
 ड) आबिद हुसैन खाँ

- 10) पखवाज हे ——— वाद्य आहे.
 अ) अवनद्ध ब) सुषीर
 क) तंतु ड) यापैकी नाही
- 11) त्रिपुष्कर हे वाद्य कोणत्या वाद्याच्या आधारे बनले?
 अ) पणव ब) दर्दर
 क) भूमी दुदुंभी ड) पटह
- 12) 'संगीतोप निषत्सारोधर' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) नारद ब) भरत
 क) जैन आचार्य ड) स्वातीमुनी
- 13) 'पाणविक' म्हणजे ——— वाद्य वादन करणारे कलावंत?
 अ) त्रिपुष्कर ब) दर्दर
 क) पटह ड) पणव
- 14) ग्वाल्हेर नरेश राजा ——— यांनी धृपदाचा प्रचार व प्रसार केला.
 अ) सवाई प्रताप सिंग ब) हजरत हुसैन खाँ
 क) मानसिंह तोमर ड) यापैकी नाही
- 15) 'शुष्क वादन' म्हणजे काय?
 अ) गायकी ची साथसंगत ब) तंतुवाद्याची साथसंगत
 क) नृत्याची साथसंगत ड) स्वतंत्रवादन
- 16) त्रिपुष्कराच्या ——— या भागापासून पखवाजाची निर्मिती झाली.
 अ) उर्ध्वक ब) आंकिक
 क) आलिंग्य ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (6 पैकी 4)

16

- अ) तबल्याच्या किंवा इतर अवनद्ध वाद्यांच्या उत्पत्ती संदर्भात काही विद्वानांचे विचार व मत स्पष्ट करा.
- ब) 'अवनद्ध' शब्द उत्पत्ती विषयी माहिती लिहा.
- क) 'तबला' शब्द उत्पत्ती यांविषयी माहिती लिहा.
- ड) लोकसंगीतामध्ये वाजवली जाणारी अवनद्ध वाद्य याविषयी माहिती लिहा.
- इ) पखवाज, ढोलकी, ढोलक व नगारा या वाद्यांची निर्मिती व उपयोगिता याविषयी माहिती द्या.
- ई) ध्वनिमार्जना विषयी माहिती द्या.

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

16

- अ) वाद्यांच्या विविध आकृती विषयी माहिती द्या.
- ब) प्राचीन 8 शिलालेख, ज्यामध्ये वाद्यांच्या उत्पत्ती संदर्भात माहिती आहे, त्यांचे स्थान व त्या शिलालेखाविषयी माहिती द्या.
- क) अवनद्ध वाद्य त्यामध्ये एकमुखी व द्विमुखी या विषयी वर्णन करा.
- ड) 'मुखविलेपन' विषयी सविस्तर माहिती द्या.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (दीर्घोत्तरी प्रश्न)

16

अ) त्रिपुष्कराची निर्मिती व त्यापासून तयार झालेली वाद्य याविषयी सखोल माहिती द्या.

ब) चर्मवाद्यांचा इतिहास व निर्मिती व रचना या विषयी माहिती द्या.

प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न.

16

प्राचीन उन्नत अवनद्ध तथा आधुनिक उन्नत अवनद्ध वाद्य याविषयी सखोल माहिती द्या.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
History of Other Percussion Instruments**

Day & Date: Wednesday, 22-02-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) According to T.N. Mukharji, the length of Mridanga is _____ than Pakhawaj.
  - a) Short
  - b) Long
  - c) Same
  - d) None of the above
- 2) Dholki is mainly plays with _____.
  - a) Quwwali
  - b) Gazal
  - c) Laavani
  - d) Bhajan
- 3) 'Tuta Tab bhi bola' is a story related to _____ Instrument.
  - a) Pakhawaj
  - b) Nagara
  - c) Dhol
  - d) Taasha
- 4) 'Koya Dhol' is used to play in _____ folk music.
  - a) Banjara
  - b) Bangali
  - c) Raajastani
  - d) Aadiwasi (Odissa)
- 5) 'Bumi dundumbhi' was an _____ instrument.
  - a) Gan
  - b) String
  - c) Sushir
  - d) Avan addha
- 6) Urdhwak and _____ are two parts of Tripushkar
  - a) Khol
  - b) Aalingya
  - c) Dardar
  - d) Panav
- 7) In Sanskrit Language 'Mridanga' is called as _____.
  - a) Mudrayan
  - b) Raktika
  - c) Mrittika
  - d) None of the above
- 8) Who is the producer of Tripushkar?
  - a) Ramshankar
  - b) Haridas
  - c) Swati
  - d) None of the above
- 9) Promoter & disseminator of 'Dholak' is _____.
  - a) Shafakat Ahamad Ali
  - b) Hajarat Khusrao
  - c) Ustad Habibuddin Kha
  - d) Abid Hussain Kha
- 10) Pakhawaj is _____ Instrument.
  - a) Avanaddha
  - b) Sushir
  - c) Strina
  - d) None of the above
- 11) Tripushkar are based on or incidentally made from which Instrument?
  - a) Pavan
  - b) Dardar
  - c) Bhumidudumbi
  - d) Patah

- 10) त्रिपुष्कर या वादयाच्या ---- या भागापासून पखवाजाची निर्मिती झाली.
 अ) उर्ध्वक ब) आंखिक
 क) आलिंग्य ड) पटह
- 11) हवेच्या/फुंकेच्या सहाय्याने वाजवली जाणारी वादय ---- या वादयवर्गीकरणात येतात.
 अ) घन ब) तंतु
 क) सुषीर ड) अवनद्ध
- 12) गायन आणि नृत्य या दोन्हींच्या साथीसाठी वाजवल्या जाणाऱ्या वादयांना प्राचीन काळी ---- असे संबोधले जायचे.
 अ) नृत्यानुग ब) शुष्क
 क) गीतानुग ड) द्रैयानुग
- 13) 'तबुल' हा शब्द मुळतः ---- भाषेतील आहे.
 अ) फ्रेंच ब) अरब
 क) फारसी ड) तुर्की
- 14) 'डफ' हे वादय ---- अकृतीवर्गीकरणात येत.
 अ) डमर्वाकृती ब) शंक्वाकृती
 क) अर्धगोलाकार ड) चक्राकृती
- 15) वादय वर्गीकरण-सुषीर वादय, घन वादय, तंतु वादय आणि ----.
 अ) वायु वादय ब) लोह वादय
 क) अवनद्ध वादय ड) यापैकी नाही
- 16) अवनद्ध वादय ---- असतात.
 अ) वेळदर्शक ब) दिशादर्शक
 क) लय व तालप्रधान ड) यापैकी नाही

प्र.2 टिपा लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) चर्मावनद्ध मुख
 ब) द्विमुखी अवनद्ध वाद्य
 क) रज्जुयुक्त ध्वनिपरिवर्तनिय वादय
 ड) अर्धचंद्राकृती/अर्धगोलाकार वाद्य
 इ) तबला शब्द उत्पत्ती
 ई) अवनद्ध शब्द उत्पत्ती

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (4 पैकी 2)

16

- अ) कोणत्याही दोन अवनद्ध वादयांविषयी माहिती लिहा.
 ब) "वादयांचे मुखविलेपन" विषयी माहिती लिहा.
 क) वादय वर्गीकरण उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
 ड) "मुखचर्म" या विषयी माहिती लिहा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)

16

- अ) वादयांच्या आकृतीबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.
 ब) अवनद्ध वादयांमध्ये प्राचीन ते आधुनिक काळात झालेले बदल स्पष्ट करा.

प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न

अवनद्ध वादयांची पार्श्वभूमी, इतिहास, उगम, प्रसार व आधुनिक काळात त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

- 9) प्रश्नावली एक आहे?
 अ) संशोधन पद्धत
 ब) मापन तंत्र
 क) डाटा विश्लेषण तंत्र
 ड) डाटा संकलनाचे साधन
- 10) ही वेबसाइट या संशोधन कार्याशी संबंधित आहे?
 अ) ज्ञान गंगा
 ब) इन्फ्लिबनेट एसी
 क) स्क्वरी डॉट कॉम
 ड) सर्च इंजिन
- 11) संशोधनाची वैज्ञानिकदृष्ट्या दस्ताऐवजीकरण केलेली रचना?
 अ) सिनॉपसिस
 ब) डाटा कलेक्शन
 क) कृति संशोधन
 ड) संशोधनाचा प्रस्ताव
- 12) संशोधन प्रबंध सादर करताना संशोधकाला स्वतःच्या प्रामाणिकतेची हमी द्यावी लागते त्याला —— म्हणतात
 अ) मनोगत
 ब) प्रतिज्ञापत्र
 क) प्रमाणपत्र
 ड) ऋणनिर्देश
- 13) प्रबंधाचा गोषवारा कशाला म्हणतात?
 अ) अनुक्रमणिका
 ब) सारांश
 क) प्रस्तावना
 ड) प्रतिज्ञापत्र
- 14) गतकालिन घटनांचा मागोवा घेण्यासाठी सर्वसधारण पद्धती उपयुक्त ठरते?
 अ) ऐतिहासिक पद्धत
 ब) नमुना
 क) प्रायोगिक
 ड) निरीक्षण
- 15) रिसर्च म्हणजे
 अ) संशोधनाची पुनरावृत्ती करणे
 ब) संशोधनाचा अभ्यास करणे
 क) पुन्हा शोध घेणे
 ड) परिक्षण करणे
- 16) हा संशोधनाचा प्रकार नाही?
 अ) सैद्धांतिक संशोधन
 ब) ऐतिहासिक संशोधन
 क) क्रियात्मक संशोधन
 ड) सामाजिक संशोधन

प्र.2 टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

16

- अ) परिकल्पना
 ब) संशोधनाचे उद्दिष्ट
 क) Data Collection
 ड) मुलाखत
 इ) प्रश्नावली
 ई) संदर्भ ग्रंथसुची

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) ऐतिहासिक पद्धती
 ब) नमुना पद्धती
 क) प्रायोगिक पद्धती

- ड) निरीक्षण पद्धती
- इ) तळटीप
- ई) ऋणनिर्देश

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर संशोधन करण्याची का आवश्यकता आहे ते 16
लिहा. (कोणतेही एक)
- अ) पारंपारिक गुरु शिष्य परंपरा
  - ब) संगीतातील ऑनलाईन शिक्षा पद्धती
- प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न 16
“वर्तमान काळामध्ये संगीत विषयाचे बदलते स्वरूप” या विषयाचा सारांश, परिकल्पना व निष्कर्ष लिहा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2022
Research Methodology in Music

Day & Date: Tuesday, 14-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) One of the following search engine is for scientific information only
  - a) Google
  - b) Yahoo
  - c) Scirus
  - d) Altra Vista
- 2) What are the quality of a good researcher
  - a) The researcher should be vocal and attitudinal.
  - b) A Researcher should be aware and alert
  - c) Ther Researcher should be persistent
  - d) All options is right
- 3) This method is used for research in music
  - a) Descriptive Method
  - b) Statisticle Method
  - c) Experimental Methods
  - d) Historical Method
- 4) The Word discover is an alternative word for _____.
  - a) Discover
  - b) Research
  - c) Search
  - d) Cover
- 5) While giving references, first of all gives _____.
  - a) Name of references
  - b) Name of reference author
  - c) Publication
  - d) Public Place
- 6) The concept of meen, mode, median is included in the _____ method.
  - a) Statistical
  - b) Spatial
  - c) Physical
  - d) Chemical
- 7) A hypothetical premises means _____.
  - a) Hypothesis
  - b) Thesis
  - c) Hypothesis
  - d) Problem
- 8) Research means _____.
  - a) Keep searching frequently
  - b) Finding a solution to ant problem
  - c) To work scientifically to find a solution to any problem
  - d) Pursuing the problem
- 9) Questionnaire is one _____.
  - a) Research Method
  - b) Measurement Techinques
  - c) Data Analysis Techniques
  - d) Tools of data collection
- 10) This website is related to this research work
  - a) Dnyanganga
  - b) Enflibnet AC
  - c) Discovery.com
  - d) Search Engine

- 10) 'धिंऽधागेना धाऽऽधागेना धातक घेतक धिनधिनागिना' ही रचना कोणत्या घराण्याची आहे.
 अ) बनारस ब) लखनौ
 क) फर्रुखावाद ड) अजराडा
- 11) या घराण्याने बाँया चा शाई कडील भाग मनगटाकडे ठेवन वादन केले
 अ) बनारस ब) लखनौ
 क) फर्रुखावाद ड) अजराडा
- 12) 'तकधिनतक' हे बोल या घराण्यात अधिक वाजवले जाते
 अ) बनारस ब) लखनौ
 क) फर्रुखावाद ड) अजराडा
- 13) या 'बाजाला थापीया' बाज म्हणून ओळखले जाते.
 अ) पंजाब ब) लखनौ
 क) फर्रुखावाद ड) अजराडा
- 14) आड लयीचे कायदयासाठी हे घराने प्रसिध्द आहे
 अ) बनारस ब) लखनौ
 क) फर्रुखावाद ड) अजराडा
- 15) ——— हे दिल्ली घराण्यातील तबला वादक आहेत
 अ) हुसेन खाँ ब) रामसहाय
 क) गामे खाँ ड) अनोखेलाल मिश्रा
- 16) ——— हे दिल्ली घराण्यातील चाट व सुर यांचा समान महत्व दिले
 अ) अजराडा ब) लखनौ
 क) फर्रुखावाद ड) पंजाब

प्र.2 टीपा लिहा (कोणतेही चार)

16

- 1) लखनौ
- 2) बनारस
- 3) पंजाब
- 4) फर्रुखावाद
- 5) पं. नाना पानसे
- 6) दिल्ली

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

16

- 1) बनारस घराण्यातील बाँट उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- 2) दिल्ली व अजराडा घराण्याचे तुलनात्मक अध्ययन एखादया रचनेद्वारे स्पष्ट करा.
- 3) लखनौ घराण्यातील एखादा गत कायदा मात्राबध्द करा.
- 4) फर्रुखावाद घराण्यातील एखादी "रविश" मात्रा बध्द करा.
- 5) मिश्र जाति पंजाबी चाला मात्राबध्द करा.
- 6) लखनौ घराण्यातील एक गत मात्राबध्द करा.

- प्र.4** बाज व घराना यातील फरक स्पष्ट करा. **16**
किंवा
उस्ताद अल्लारखा यांचे तबला वादनातील कार्य लिहा.
- प्र.5** उस्ताद अमीर हुसेन खॉं यांचे तबला वादनातील योगदान उदाहरणासह स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Sem - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Baaj and Gharana**

Day & Date Wednesday, 15-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Solve the multiple choice questions.

16

- 1) This artist is known as Gudai Maharaj?
  - a) Pt. Samata Prasad
  - b) Pt. Anindo Chatarji
  - c) Pt. Kishan Maharaj
  - d) Pt. Shankar Ghosh
- 2) Ust. Abid Husain is the tabla player of this gharana?
  - a) Lakhnow
  - b) Banaras
  - c) Farukhabad
  - d) Delhi
- 3) Ust. Amir Husain is the tabla player of this gharana?
  - a) Farukhabad
  - b) Banaras
  - c) Ajarada
  - d) Delhi
- 4) 'Dhig Dhina Tirakit Dhina' is a composition from this gharana?
  - a) Panjab
  - b) Banaras
  - c) Farukhabad
  - d) Delhi
- 5) He is known as "Choumukhi Tabla Player"
  - a) Ust. Zakir Husain
  - b) Pt. Anindo Chatarji
  - c) Ust. Ahemasjan Tirakhwa
  - d) Ust. Allarkha
- 6) The popular compositions of Mishra Jaati Chala from these gharanas?
  - a) Panjab
  - b) Ajarada
  - c) Farukhabad
  - d) Delhi
- 7) The 'Stutiparan' composition played in these gharanas?
  - a) Lakhnow
  - b) Banaras
  - c) Farukhabad
  - d) Delhi
- 8) In this gharana "Vishram" is seen in improvisatory compositions?
  - a) Lakhnow
  - b) Ajarada
  - c) Farukhabad
  - d) Delhi
- 9) Pt. Kumar Bose is the tabla player in these gharanas?
  - a) Lakhnow
  - b) Banaras
  - c) Farukhabad
  - d) Delhi
- 10) "DhinSSS Dhagena DhaSS dhagena Dhatka ghetak Dhindhinagina" this composition is from these gharanas?
  - a) Banaras
  - b) Lakhnow
  - c) Farukhabad
  - d) Ajarada
- 11) This gharana played the 'Baya' by keeping it on the wrist?
  - a) Banaras
  - b) Lakhnow
  - c) Farukhabad
  - d) Ajarada

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)**16**

- अ) दक्षिण तालपद्धती चे विस्तृत विवेचन करून जाति गति भेद व सप्तसुलादि तालांमधून 35 तालांचा रचना क्रम स्पष्ट करा.
- ब) संत पुरंदरदास यांचे जीवनचरित्र, कार्य योगदान सर्व मुद्दयांसह लिहा.

प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न**16**

दक्षिण तालपद्धती आणि उत्तरी तालपद्धतीचे तुलनात्मक विवेचन करा.

- 10) 'तकतकित' बोल या जाति मध्ये येतात?
 अ) तिस्त्र ब) चतुरश्र
 क) खंड ड) मिश्र
- 11) लयीचे प्रमुख ---- प्रकार आहेत?
 अ) 3 ब) 4
 क) 5 ड) 6
- 12) पुलस्कर ताललिपी पध्दतीमध्ये एका मात्रेत तीन अक्षरे आली असता ---- ने दर्शवितात?
 अ) 1 ब)
 क) ड) |
- 13) पलुस्कर ताललिपी मध्ये कालासाठी ---- चिन्ह वापरले जाते?
 अ) 1 ब) +
 क) 0 ड) |
- 14) 'किटधिकिट' हा बोल एका मात्रेत आल्यास कोणती लयकारी होईल?
 अ) मिश्र ब) खंड
 क) तिस्त्र ड) संकिर्ण
- 15) एका मात्रेत सव्वापट म्हणजे ---- लयकारी?
 अ) आड ब) कुआड
 क) बिआड ड) चतुरश्र
- 16) ---- मात्रा सोडून तिनतालाची आड लय लिहील्यास ती एकदाच लिहून समेला येईल?
 अ) $5^{2/3}$ ब) $6^{1/3}$
 क) $6^{2/3}$ ड) $5^{1/3}$

प्र.2 लिपिबध्द करा (सहा पैकी चार)

16

- अ) ताल सवारी – फर्माईशी चक्रदार
 ब) ताल जयताल – साधा चक्रदार
 क) ताल त्रिताल – कमाली चक्रदार
 ड) ताल – त्रिताल – नौहक्का तिहाई
 इ) ताल सवारी – कमाली चक्रदार
 ई) ताल –त्रिताल – फरद

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

16

- अ) ताल त्रितालामध्ये एक साधा चक्रदार भातखंडे व पलुस्कर पध्दतीनुसार लिपीबध्द करा.
 ब) ताल त्रितालामध्ये एक चौधारी गत लिपीबध्द करा.
 क) झुमरा तालाची तिप्पट भातखंडे व पलुस्कर ताललिपीमध्ये लिपीमध्ये एका आवर्तनामध्ये लिपीबध्द करा.
 ड) दिपचंदी तालाची तिप्पट एका आवर्तनामध्ये भातखंडे व पलुस्कर ताललिपीमध्ये लिपीमध्ये एका आवर्तनामध्ये लिपीबध्द करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

16

अ) भातखंडे ताललिपी पध्दती व पलुस्कर ताललिपीपध्दतीचे तुलनात्मक अध्ययन करा.

ब) खंड, मिश्र व संकिर्ण जातिचे माहीती उदाहरणासह लिहा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न

16

आड, कुआड व बियाड या लयकारीची माहिती उदाहरणासह स्पष्ट करा.

- 10) पं. सुशीलकुमार जैन या घराण्यातील तबला वादक आहेत.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 11) स्वामी पागलदास हे ---- वादक आहेत.
 अ) तबला ब) सारंगी
 क) पखावज ड) सितार
- 12) ताजखॉ डेररार हे या घराण्याचे पखावज वादक आहेत.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 13) पं. सुधीरकुमार सक्सेना या घराण्याचे तबला वादक आहेत.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 14) खंड जातिमधील पेशकार या घराण्यात वाजवला जातो.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 15) थापीया बाज म्हणून हे घराणे ओळखले जाते.
 अ) लखनौ ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) पंजाब
- 16) उस्ताद फकिरबक्श ---- या घराण्याचे वादक आहेत.
 अ) लखनौ ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) पंजाब

प्र.2 चरित्र लिहा (कोणतेही चार)

16

- अ) उस्ताद गामे खॉ
 ब) दत्तोपंत मंगळवेढे
 क) उ. हाजीविलायतअली
 ड) उ. कादिर बक्श
 इ) भगवादनदास पखवाजी
 ई) पं.व्ही. डी. पलुस्कर

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

16

- अ) कथकनृत्यामध्ये विस्तारक्षम रचनामधील वादन सौंदर्य.
 ब) रियाजातील विविध पध्दती स्पष्ट करा.
 क) आदर्श तबला वादक/पखावजवादकातील गुण दोष यावर चर्चा करा.
 ड) कलाकाराची समाजामध्ये असलेली भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

16

- अ) गायन, वादन व नृत्यास तबला किंवा पखावजाची साथसंगत.
 ब) विधीवर स्वतंत्र तबला/पखावज वादन यावर विस्तृत चर्चा करा.

प्र.5 भातखंडे ताललिपी पध्दती व पलुस्कर ताललिपी पध्दती यातील गुणदोषावर चर्चा करा.

16